

سنگلادیپ 'چ جا گرجیا سنگھ

بندے تان نہی آ بیٹھے۔ سوپیاں نوں گورو صاحب نے دسپیا کہ اسیں دور دیش لاپور توں آئے ہاں۔ گورو صاحب نے کلیدار نوں دسپیا کہ لاپور دا ہی اک وپاری ناں: منسکھ آتھے اکثر اُودا جاندا رہندا ہے تے بادشاہ نے اس رانہی سانوں ملن لئی سدیا ہے۔

کلیدار نے سنیہا بادشاہ تک پہنچایا۔ بادشاہ نے حکم

قلعے دے باہر جدوں اجڑے ہوئے باغ وچ بہار آئی تان مالی شرن وچ آیا۔ (بی: ۴۰: تصویر)

گر کے
و صاحب ہراں نوں قلعے اندر سدّ لیا تے محلان دے باہر مہمانان لئی بنی تھان تے صاحب دا ٹکانا کروا دتا۔ بادشاہ بودھی بھکشوآں، براہمنان تے جوگی سادھوآں دے کردار توں واقف سی۔ اس نے جھٹّ سنندریاں (وش کنیاواں) نوں حکم کر دتا کہ جا کے سادھوآں دی او بھگت کرو مطلب سادھوآں دی پریکھیاں لوو کہ کام واشنا تے آ کے ڈگدے ہن کہ نہی۔ سنندریاں ودھیا ودھیا پکوان تے پھل میوے لے کے حاضر ہوئیاں تے لگیاں گورو صاحب تے مردانے دے چرن دباؤن۔ گورو صاحب نے اجیہا کرن توں منع کر دتا کہ سانوں کوئی تھکاوٹ نہی ہے۔ جوہیاں انان نوں سکھیا ملی ہوئی سی لگیاں ہور چوبل موبل کرن۔ اوتھے پھر گورو صاحب نوں ویراگ چھٹا تے

کوٹے دے باغ وچ جا اترے۔ رمیشورم توں جدوں کوئی بیڑا ناں ملیا تان جنم ساکھیاں 'چ اُودا ہے کہ پھر گورو صاحب نے مردانے نوں کیہا کہ لے ستنام ست کرتار دا ناں، میٹ اکھاں۔ جوہیاں گورو صاحب کیہا سی مردانے نے اس طرحاں کیتا۔ وچ مردانہ نرنکار دا دھیان چھڈ کے اپنے سفینے لین لگاتے ڈبنا شروع ہویا۔ دہائی دتی، "بابا میں ڈبا۔" گورو صاحب نے انوں پھر سچیت کیتا کہ واہگورو واہگورو چپ۔ مردانہ پھر منزل تے سی۔

پلاں وچ ہی صاحب تے مردانہ سنگھلادیپ دی راجدھانی کوٹے وچ سن (اج دے کولمبو دے این نال ہی شہر سی) کھڑے سن۔ لنکا جاں سنگھلادیپ دا ناں بھارت دا بچہ بچہ جاندا ہے۔ اوہ لنکا جیتھوں دا راجا راون بھگوان رام دی پتنی سیتا نوں کڈھ کے لے گیا سی۔ بعد وچ رام تے راون دا یدھ ہندا ہے۔ دساں سہراں والا راون ماریا جاندا ہے۔ راون دے مرن دے دن تے ہندو دسہرا ساڑدے ہن۔ لنکا توں ایدھیا واپس پرتن والے دن تے لوک دیوالی مناؤدے ہن۔

مردانے نے جدوں اتھوں دے وسنیک ویکھے تان ڈر گیا۔ کہن لگا بابا جی ایہہ تان راکھس دسدے۔ گورو صاحب نے مردانے نوں حوصلہ دتا کہ اتھے کوئی نہی تینوں کھائیگا۔

صاحب سری جیور دھنا پیرے کوٹے قلعے لاگے پہنچ ہوئے سن۔ جتھے اج کولمبو ہے لگیگ اتھے ہی کوٹے (قلعہ) سی۔ اجہدے کھنڈر اج وی موجودے۔ ایہہ جل درگ سی۔ گورو صاحب نے قلعے دے دروازے دے باہر وار سٹھک لاگے اک کھنڈر پئی حویلی جہی کھلی تھان تے ڈیرہ جما لیا۔ بابے دی اچی سرتے مردانے دی رباب ہر اُودے جاندا دے دھیان کھچ رہی سی۔ اس اجڑی ہوئی حویلی وچ اس چہل پہل کارن مانو جان اگئی۔

کلیدار نوں جوہیاں پتہ لگا کہ دو سادھو قلعے لاگے آ بیٹھے ہن تان اس نے ترنت سوپیاں نوں بھیجیا کہ پتہ کرو کتے کوئی قلعے دی سوہ لین لئی دشمن دے

کوٹے بھاؤ قلعہ۔ لنکا وچ اک ہی کوٹے مشہور ہے تے اوہ ہے جیور دھنیپرا کوٹے۔ کلمبو دے نال ہی ۹ کہ۔ می دکھن یورپ۔ اج کلھ تان کلمبو دے وچ ہی آچکا ہے۔

گیانی-۱۶۷۰ لکھیا ہے کہ گورو صاحب دا راجا شو ناہہ نال میل اوہدے آ شہر (راجدھانی) مٹیا کلم (بیٹیکلوآ) وکھے ہویا سی۔ جدوں کہ اتھاس دسدا ہے کہ ۱۶ صدی دے شروع وچ پراکارا مابا بورا جیا دی راجدھانی کوٹے جیور دھنیپرا ہی سی۔ ایہہ گل وی کسے صورت وچ نہی منی جا سکدی کہ راجانے عارضی طورے راجدھانی بیٹیکلوآ بنائی ہوئی سی۔ نالے راجے دے محلان تے باقی سارے آلے پھالے دا ذکر ہے۔ قلعے دا وی ذکر ہے۔ اوہ صرف کوٹے ہی ہو سکدا ہے۔ امن امان دے دنان وچ راجا راجدھانی توں غیر حاضر نہی ہو سکدا سی کیونکہ نیڑے ہی پورنگالیان نے ۱۵۰۵ وچ آ ڈیرہ جما لیا سی۔ نالے مکھ مصلنّ دالچینی تے کالی مرچ دے وپار دا سی تے اوبدا کیندر کوٹے جاں کوٹے لاگے ہی سی۔ ایہہ وی ثبوت ملدے ہن کہ راجا

خود وی اوہ وپار کردا سی۔

ہتے اتھاسکاراں نے گورو صاحب دا لنکا دی اداسی جاپہنا والے پاسیو شروع کرن دا لکھیا ہے۔ پر یاد رہے گورو صاحب پرچار راجنیتک کیندر جاں دھارمک کیندر توں شروع کر دے سن۔ نالے اتھے تان پہلا نشانہ راجا شو ناہہ سی جس بابت منسکھ بانینے نے سنیہا دتا سی۔ مطلب کہ جدوں گورو صاحب نے علاقے دی وڈی بندرگاہ توں بیڑا پھرتا ہی سی تان اوہ کولمبو نوں جان واسطے ساری لنکا دا پہلاں چکر کیو کٹنگے۔ سو تھوتھیکڈی توں گورو صاحب نے سدھا کوٹے دا بیڑا پھرتا سی۔ جتھے لاگے ہی دالچینی دا کیندر سی تے وڈی بندرگاہ نیگمبو سی۔ سنگھلادیپ دی اداسی بابت بی-۴۰ جنمساکھی ودھیرے سار تھک ہے۔ باقیانے منگھڑت گلاں کجھ زیادہ ہی جوڑیاں نے۔

راجے اپنے مہمانان دی آؤ بھگت لئی عموماً محلان وچ سندریاں رکھدے سن۔ ایہہ مٹیاران سو بیٺی دا کم وی کردیاں سن۔ (بی: ۴۰: تصویر)

شبد رچیا:-

جگ کؤا نام نہی چیت .. نام بسار گرے دیکھ بھیت ..
 منوا ڈولے چیت انیت .. جگ سیو توئی جھوٹھ پريت
 .. اکام کرو دھ بکھ بجز بھاؤ .. نام بنا کیسے گن چاؤ
 .. ارباؤ .. گھڑ بالو کا گھومن گھیر .. برکھس بانی
 بدبدا پیر .. ماتر بوندتے دھر چک پھیر .. سرب جوت
 نام کی چیر .. ۲ سرب اپائی گورو سر موڑ .. بھگت
 کرو پگ لاگو تور .. نام رتو چاہو تجھ اوڑ .. نام درائ
 چلے سو چوڑ .. ۳ پت کھوئی بکھ انچل پائی .. ساچ
 نام رتو پت سیو گھر جائ .. جو کچھ کینس پرہ
 رجائ .. بھے مانے نرہو میری مانع .. ۴ کامن چاے
 سندر بھوگ .. پان پھول میٹھے رس روگ .. کھیلے
 بگیسے تیتو سوگ .. پرہ سرناگت کینس بوگ .. ۵
 کاپڑ پھریس ادھک سیگاڑ .. مائی پھولی روپ بکاڑ ..
 آسا منسا باندھو باڑ .. نام بنا سونا گھڑ باڑ .. ۶
 گاجھ پتری راج کوار .. نام بھنہ سچ دوٹ سوار .. پرؤ
 سیوہ پرہ پریم ادھار .. گر سبدي بکھ تياس نوار
 .. ۷ موپن موہ لیا م موہ .. گر کے سبدي پچھانا توہ ..
 نانک ٹھاڈھ چاہ پرہو دوار .. تیرے نام سنتوکھے
 کرپا دھار .. ۸

سندریاں (وس-کنیاواں) دے وی اک طرحاں نال دل
 دے کواڑ کھل گئے۔ کہن لگیاں تسے جگت نوں تار
 رے ہو سداڈے تے وی کرپا کرو۔ اوتھے پھر گورو
 صاحب نے شبد رچیا:

مں موتی جے گھنا ہووے پؤن ہووے سوت دھاری ..
 کھما سیگاڑ کامن تن پھرے راوے لال پیاری .. ۱ لال
 بہو گن کامن موہی .. تیرے گن بوہ ن اوری .. ۱ ارباؤ
 .. ہر ہر ہاڑ کٹھلے پھرے دامودر دنت لیئی .. کر کر
 کرتا کنگن پھرے ان بدھ چت دھریئی .. ۲
 مدھسودن کر مندري پھرے پر میسڑ پٹ لیئی ..
 دھیرچ دھڑی بندھاوے کامن سریرنگ سرمہ دیئی

.. ۳ من مندر جے دیپک جالے کایا سیچ کریئی ..
 گیان راؤ جب سیجے آوے ت نانک بھوگ کریئی
 .. ۴ ۱ ۳۵

وس-کنیاواں نے جھت جاکے راجے نوں خبر دتی کہ
 ایہہ سادھو کجھ وکھرا ہے۔ کام واشنا ایہنوں
 ڈیک نہی سکی۔ صبر سنتوکھ وچ ہے۔ مکھتے
 لالی ہے۔ درشن کردیاں ہی بھکھ لیہندی ہے۔ من
 نوں سکون جیہا جاندا ہے۔

ایہہ سن راجے نوں پھر تھوڑا دھیان آونا شروع
 ہویا کہ پاں اک آیا سی وپاری لاہور توں، جس تے
 شک ہو گیا سی کہ اوہ کوئی سوپیا ہے کیونکہ ناں
 تاں اوہنوں بودھی رسماں دا پتہ سی، ناں ہی
 مسلماناں دا تے اوہ ہندو رسماں تے کرم کانڈ وی
 نہی سی کردا۔ اوہ ناں کسے دیوی جاں دیوتا نوں
 مندا سی۔ اودوں منسکھنے راجے دی تسلی کرائی
 سی کہ اسیں نراکار پرہو نوں مندے پاں جو گھٹ
 گھٹ وچ براجمان ہے جو سدا چیتن ہے تے جمدا
 مردا نہی۔ اوہدی مورتی بناؤنا وی گناہ ہے کیونکہ
 اوہ تاں ہر پردے وچ ہے۔ اودوں منسکھنے گورو
 صاحب دا شبد تے اوہدا التھا بادشاہ نوں سنایا سی۔
 بادشاہ نوں پھر ساری گل یاد آ گئی کہ منسکھنے
 کبہا سی کہ جے تسے گورو نانک نوں ملن دی چاہ
 دلوں رکھدے ہو تاں اک دن اوہ خود آکے تھانوں
 ملیگا۔

پھر وی بادشاہ تے گورو صاحب دا جدوں میل ہویا
 تاں اس سبھاوک سوال پچھے کہ تسے کھڑے علاقے
 دے ہو؟ تسے بودھی ہو، ہندو ہو کہ مسلمان ہو؟
 کی تسے براہمن ہو، جوگی سنیاسی کی ہو؟ اوتھے
 صاحب نے پھر شبد کہیا:-

جوگی جگت نام نرمائل تاکے میلن راتنی .. پریتم
 ناتھ سدا سچ سنگ جنم مرن گت بیٹی .. ۱ غصائی
 تیرا کہا نام کیسے جاتی .. جا تو بھیتر محل بلاوہ
 پوچھو بات نرتنی .. ارباؤ .. برہمن برہم گیان
 اسنانی ہر گن پوجے پاتی .. ایکو نام ایکو نارائن
 ترہون ایکو جوتی .. ۲ جھوا ڈنڈی ایہہ گھٹ چہابا
 تولو نام اجاچی .. ایکو ہاٹ ساہو سبھنا سر ونجارے
 اک بھاتی .. ۳ دووے سرے سنگورو نیڑے سو
 بوجھے جس ایک لو لاگی جیئہ رے نہراتی .. سبڈ
 وسائے بھرم چکائے سدا سیوک دن راتنی .. ۴ اوپر
 گگن گگن پر گورکھ تا کا اگم گورو پن واسی .. گر
 بچنی باہر گھر ایکو نانک بھیا اداسی .. ۵ ۱۱

کہیا ہاں میں جوگی ہاں جہدی شبد رانہی سدا رب
 نال لو لگی رہندی ہے۔ ہاں میں برہامن وی ہاں جہڑا
 گیان حاصل کر کے ہمیشاں پرہو دے گن گاؤدا رہندا
 ہے۔ ہاں میں ہٹوانیا ہاں، وپاری ہاں، جہڑا سدا پری دا
 نام تولدا رہندا۔ ہاں میں گورکھ-پنتھی وی ہاں پر اوہ
 اداسی سدا جہڑا نرنکار نوں نرا اندر ہی نہی
 ویکھدا۔ میرا نرنکار اندر باہر سبھ تھانٹی ہے۔

کہیا جاندا ہے کہ پھر راجا اپنی تسلی کرن اپرنت

صاحب دے چرناں تے ڈھیہہ پیتے کہن لگا کہ مینوں کجھ حکم کرو۔ گورو صاحب نے کہا کہ راجا سنگت کریا کرو، پر بہو دے گنگان کرن لئی پھر نام تے وچار کیتی۔ حکم مَن کے راجے نے پھر اک وکھری تہاں تیار کروائی۔ سنگت دے بہن لئی انتظام کیتا تے نوکراں نوں حکم کیتا کہ جاؤ گورو بابے نوں لے آؤ۔ بابے دی تلاش ہوئی۔ بابا لبھے کتے وی ناں۔ لکھیا ہے کہ ادوں راجے دا من اداس ہویا۔ چھپیرے لبھ بٹے کی ویکھدے ہن کہ بابا تاں اوسے نوی دھرم سال وچ بیٹھا شبد گا رہا ہے۔

راجے شو ناہے (اتہاسک نام دھرما پرکرما-باہوما نووے) دے محلان توں کجھ سمان پرچار کرن اپرنت گورو صاحب لنکا دے باقی دھارمک تھاواں ول نکل پئے۔ گورو صاحب دی پھیری ویلے لنکا وچ جاں بودھیاں جاں ہندومت دے ششیو دھرماں (سمیت جوگی جاں سدھاں دے) دا زور سی۔ جوگیاں نوں رجا ولے سکھ مت ول لیاؤن لئی گورو صاحب دا تاں لما تجربا ہو چکا سی۔

گورو صاحب کتھے کتھے گئے تے کی کی کوتک کیتے اس بابت تواریخ خالصہ نے تھوڑی بہت جانکاری دتی ہے۔ اودھر 'حقیقت راہ مقام راجے سوناہے کی' اَنوسار گورو صاحب دا سیتاواکا شہر (موجودہ ناں اوسا ویلا) وچ پہنچنا لکھیا ہے۔ ذکر ہے

راجے شو ناہے نال گورو صاحب تے بھائی مردانہ۔ تصویر بی-۶۰ تون

کہ اتھے گورو صاحب نے سکھ سنگت کھڑی کیتی۔ اوسا ویلا کوٹے تون ۳۳ کلومیٹر ہے۔ اوسا ویلا دی اہمیت گورو صاحب دے ویلے تاں اپنی نہیں سی پر جدوں بھائی پیڑا موکھانے دکھن دی یاترا کیتی اودوں سیتاواکا مشہور ہو چکا سی تے دیس دی

کون سی راجا شو ناہے؟- اتہاسک پکھ: پراکرما بابو اٹھوا کہ دھرما پراکرما بابو - لگ پگ ساریاں جنم ساکھیاں نے گورو صاحب دا سنگھلا دیپ (لنکا) جانا لکھیا ہے۔ پر اتان سبھ تون مہتوپورن ورنن بھائی بنو والی بیڑے دے انتلے باہری پتھریاں تے لکھی عبارت تون ملدا ہے۔ گل کجھ اس طرحاں ہوئی سی کہ پنجم پانتشاہ نے بھائی پیڑے نوں لنکا بھیجیا سی کیونکہ افواہ سی کہ گورو صاحب لنکا 'چ رہندیاں' پیران سنگلی' ناں دی بانی رچی سی جو اوتھے ہی اک بھاڑے نوں بخش دتی۔ گورو صاحب اسدا اتارا چاہندے سن تاں کہ انوں گورو گرتھ صاحب وچ درج کیتا جا سکے۔ بھائی پیڑے نے جو رپورٹ دتی اوہ سنگھپ وچ اس بیڑے دے انت وچ بھائی بنوے 'حقیقت راہ مقام رجا سوناہے کی' (رپورٹ ون روٹ ند پلچس وڈ رج شہونہ) لکھ دتی جو وڈا اتہاسک دستاویز بن جاندی ہے۔ بھائی پیڑے نے لکھیا ہے کہ جدوں اوہ لنکا گیا تاں اس ویلے راج بادشاہ ماہے دے دا سی جو اتہاسک طور تے درست ہے: ماہے دے (حکومت ۱۵۲۱-۱۵۸۱) بھائی پیڑے نے اک گل بور لکھی ہے کہ گورو صاحب راجا شو ناہے نوں ملے سن جو راجا ماہے دے دے دادا سی۔ جدوں سری لنکا دا اتہاس ویکھینے تاں پتہ لگدا ہے کہ راجا ماہے دے دے دادا ناں پراکرما بابو اٹھوا ہے۔ پر آج اک بور ثبوت وی ملدا ہے۔ اک سللیکھ ہے جو انرادھاپرا دے اجانب گاہ وچ پیا ہے۔ اس وچ ذکر ہے کہ کوئی جنانک اجاریہ راجا دھرما پرکرما بابو نووے نوں راجے دی حکومت دے ۱۵ سال وچ ملیا سی۔ پر بدقسمتی نال لنکا دے راجیاں دا صحیح صحیح راج کال لبھن وچ دواناں وچ متبہید بن۔ کسے اَنوسار ۱۵۱۳/۱۴ ہی ویلے راج پراکرما بابو اٹھوے داراج بندتے دوہریاں اَنوسار راج دھرما پرکرما بابو نووے دا۔ اتان حالات دے مدے نظر سکھ دواناں (ڈاکٹر۔ کریال سنگھ، کوپلی) دواناں نے بھائی پیڑے دی گل نوں ترجیح دتی ہے تے منیا ہے کہ گورو صاحب دی لنکا پھیری موقع راج پراکرما بابو اٹھوے دا ہی سی، کیونکہ اوہ ہی مہاراجہ ماہے دے دادا سی۔

رکھدا ہے بجائے اوہ بندہ جہڑا اتہاس دس رہا ہے۔ پیڑا موکھا اودوں اتہاس دس رہا ہندا ہے جدوں اوہ کہندا ہے کہ مہاراجہ ماہے دے دے دادا ناں صاحب ملے سن۔

۲. سللیکھ موجودہ گواہ ہے۔ (کئی سجن اس گل تے اعتراض اٹھا سکدے تے کہ سللیکھ وچ نانک نہیں سگوں جنانک اجاریہ لکھیا ہے۔ پر اگلی عبارت گورو صاحب دی پچھان تے پکی موہ لا دندی ہے کیونکہ اگے لکھیا ہے کہ جنانک اک-ایسوریادی ہے، مورتی پوجا دا کھنڈن کردا ہے، جات-پات تے براہمن دی سربوچتا دے سدھانت دا ورودھی ہے۔)

۳. پیڑے نے غلطی نال دھرما پراکرما بابو نوں ہی ماہے دے دادا کہہ دتا ہوے گا۔ جس دا کارن ایہہ ہے کہ ماہے دے دھرما توں تیسرے تہاں آکے راج گدی تے بیٹھا۔ کیونکہ دھرما توں بعد اوبدا پت نہیں سگوں چھوٹا بھرا وجے بابو گدی تے بیٹھا۔ بعد وچ ماہے دے سو پیڑے موکھے نے بس تے پیڑیاں گنیاں تے لکھ دتا سو کہ ماہے دے پوترا ہے راجے شو ناہے دا۔ اصل وچ ماہے دے دھرما پرکرما بابو (بھاو شو ناہے) دا بھتیجا ہے۔ (ترلوچن سنگھ نے وی بناں کوئی وچار کیتے، سدھا ماہے دے تاپا دھرما پرکرما بابو نووے نوں ہی راجا شو ناہے من لیا ہے) اسیں پھر دوہرا دندے ہاں کہ پدمنابھیر دے گرتھ پرے نوں پڑھن دا بعد اتان مسلیا دا حل شاید نکل جاوے۔ ساڈے حساب جنم ساکھیاں نے لنکا تے پدمنابھیر دیاں ساکھیاں نوں رلا دتا ہے۔ سو دھرما پراکرما-بابورما نووا ہی سکھ اتہاس داراجا شو ناہے ہے۔ ایہہ وی ہو سکدا ہے کہ دھرماتے بادشاہ بنن اپرنت ناں دھارن کیتا ہووے تے پچھن دا تاں شو ناہے ہووے۔

دھرما دے شاسن کال پرتی دوان اک مت تے نہیں بن:
<https://tvaraj.com/tag/dharma-parakramabahu-ix/>
https://en.wikipedia.org/wiki/Parakramabahu_IX_of_Kotte
 پیڑا اگلے صفی تے چلدا

اسیں اس مصلے آکے پیڑے موقع دے بیان بھروسے یوگ نہیں مندے تے سمجھدے ہاں کہ سللیکھ دی اہمیت پیڑے موکھے دی 'حقیقت راہ مقام' نالو زیادہ ہے۔ کارن کجھ اس طرحاں بن:-
 ۱. قنون وچ موقع دا گواہ زیادہ اہمیت

سنجم تیرتھ اونا جگا کا دھرم ہے کلی مہ کیرت پر
نامہ.. ۲)

بانڈلا توں ۷۵ کلومیٹر دا سفر کردے ہوئے پسر،
ملگتھینا تے بٹلا بندے ہوئے کاٹارا گاما شہر آہنچے
جتھے کارتک بھگوان دا پرسدھ مندر ہے۔ اتھوں دا
میلہ بڑا پرسدھ سی۔ اوتھے دے پنڈے جو لوکاں
نوں الو بنا کے مایہ اکٹھی کردے سن اوناں نوں راہے
پایا۔ دوسری پرسدھی سی کہ اتھوں مانک موتی
نکلدے سن جنان دی پنجاب وچ منگ ہندی سی۔
کاٹارا گاما توں ۲۰ کلومیٹر کرندا آئے جتھوں کاٹارا گاما
لئی بیڑی پیندی سی تے ۲۰۰ کلومیٹر دا سفر سمندر
رانہی کر کے بٹیکلوآ شہر وکھے پدھارے۔

بٹیکلوآ (مٹیاکلم) توں ۸۰ کلومیٹر اتر-پچھم وچ دیور
مواتھا (پولنروا) شہر ہے۔ تواریخ خالصہ نے لکھیا
ہے کہ اتھے اک 'چنگا' ناں دا بھاڑا لنگا چ سدا
اوتار بنی بیٹھا سی۔ بھولے بھالے لوکاں کولوں اپنی
پوجا کرواؤدا سی۔ گورو صاحب نے اس نوں وی نرنکار
دے لڑ لایا۔ جس کارن چنگا-بھاڑے دی ہزاراں دی
گنتی دی سنگت وی گرمت دے لڑ لگی۔ جنم
ساکھیاں وچ درج ہے کہ اس بھاڑے دی سنگت
ہزاراں لکھاں وچ سی۔

اودھر تواریخ خالصہ (۱۸۷۵ء) وچ لکھیا ہے کہ
بھاڑے دے ستھان تے اداسی مٹھ ہے اتے اوتھے وی
گورو صاحب دیاں چرن پادکا (کھڑاواں) موجود ہن۔
لکھیا ہے کہ اوتھے اک کھمبھے اوتے پورا جیجی
صاحب لکھیا پیا ہے تے پھگن دے مہینے میلہ لگدا
ہے۔ پر بن ۱۰۰ سال بعد موجودہ سمیں وچ ودواناں
نوں کوئی اجیہا مٹھ نہیں لبھ رہا۔ ایہہ وی ہو سکدا
اس بابت گمبھیریتن ہی ناں ہونے ہون۔

بٹیکلوآ دے دکھن 'چ ۲۰ کلومیٹر ہٹواں اک پنڈ ہے
'کروکل منڈم' (گورو دا تھڑا) اتھے دے لوکاں وچ
روایت چلی اودی ہے کہ کوئی سدھ گورو اتھے ۵۰۰
سال پہلاں آیا سی۔ جس گورو پرتی لوکاں وچ شردھا
ہے۔ سکھ ودواناں نے ایہو اندازہ لایا ہے کہ ایہہ
سدھ کوئی ہور نہیں سگوں گورو نانک ہی سی۔
کیونکہ گورو صاحب توں بعد جو تھوڑا بہت کسے نے
سکھی دا پرچار اس علاقے کیتا سی تاں اوہ جوگی

راجدھانی بن چکا سی۔

اوسا ویلا توں ۷۰ کلومیٹر پورب گورو صاحب نوارا
ایلیا آئے۔ متھاسک رمان دی ایہہ اوہ تھاں ہے
جتھے راون نے سیتا نوں کڈھن توں بعد رکھیا ہویا
سی۔ نوارا ایلیا بانڈلا شہر توں صرف ۳۰ کلومیٹر ہٹوا
ہے۔ بانڈلا دا علاقہ ہندو متھاس رمان نال سبندھ
رکھدا دسیدا ہے۔ ایہہ راون دی راجدھانی سی۔ اتھے
ہی سیتھا کوٹوا (سیتا والا قلعہ)، راون الا مطلب
ایہہ ہی لنکا پرا ہے۔ انان ستھاناں دے اتھاس دی
استت جدوں کوئی جوگی گورو صاحب نوں دس رہا
سی تاں گورو صاحب نے بھگت رویداس دا ایہہ شبدا
گایا:-

ستجگ ست تیتا جگی دواپر پوجاچار .. تینو جگ تینو
دڑے کل کیول نام ادھار .. اپاڑ کیسے پائورے .. مو
سو کوون کہے سمجھائی .. جاتے آوا گون بلائی .. ۱
رہاؤ .. بہو بدھ دھرم نروپیئی کرتا دیسے سبھ لوی ..
کون کرم تے چھوٹیئی جہ سادھے سبھ سدھ ہوئی .. ۲
کرم اکرم بیچارئیے سنکا سن بید پران .. سنسا صد
پردے بسے کون برے ابھیمان .. ۳ باہڑ ادکی
پکھاریئی گھٹ بھیتر بدھ بکار .. سدھ کون پر ہوئیو
سچ کنچر بدھ بیویار .. ۴ رو پرگاس رجنی جتھا گت
جانت سبھ سنسار .. پارس مانو تابو چھئے کنک ہوت
نہی بار .. ۵ پرم پرس گڑ بھیتئیے پورب لکھت للاٹ
.. انمن من من ہی ملے چھٹکت بجر کھاٹ .. ۶ بھگت
جگت مت ست کری بہرم بندھن کاٹ بکار .. سوئی
بیس ریس من ملے گن نرگن ایک بچار .. ۷ انک جتن
نگرہ کینے ٹاری ن ترے بہرم پھاس .. پریم بھگت نہی
اوپجے تاتے رویداس اداس .. ۸ ۱

صاحب نے اوتھے لوکاں نوں سمجھایا کہ اوہ پرانے
یگان دیاں گلاں نے، تے راجیا نوں ہی تسی اوتار کر کے
مندے تے دھیان لاؤدے ہو۔ پری یاد رکھو کلجگ وچ
پرہو دی استنت ہی پروان ہے چاہے انوں کیرتن
کر کے کرو، پڑھ کے بول کے کرو جاں اس بارے ویچار
جاں کھوج کر لو۔ (یاد رہے اسے لے وچ پھر گورو
امرداس پاتشہا نے وی بانی رچی کہ کلجگ وچ
صرف نام ہی کم اونا ہے۔ ایوے دھیان شیان جاں
سمادھی لاؤن تے زور ناں دیو:

چہ جگا کا بن نبیڑا نر منکھا نو ایکو ندھانا .. جت

بے سو۔ تب سدھ گورو کا زور اجمائ کے پیری آئی ہے بین۔ اس تھاؤ کا
نام کلجین تیرا راج ہے۔ تہا بھی سنگت ہے۔

تواریخ خالصہ (پن: ۱۶۹) نے گورو صاحب دا پشالاپر (پسپالا) جو
کولمبو-کینڈیو سڑکتے ہے، وی جانا لکھیا ہے پر اتھاس بھولدیاں سانوں
تاں اس جگا دی کوئی زیادہ مہنتا نظر نہی آئی۔ گیانی جی نے لکھیا ہے
کہ ایہہ اوہ تھاں ہے جتھے سیتا نوں اغوا کرن اپرت رکھیا گیا سی۔
دوسرے پاسے لنکا وچ جواج پر میرا مشہور ہے اس مطابق سیتا نوں
ویرانگاوٹا وکھے رکھیا گیا سی جو کینڈی توں ۳۹ کلومیٹر دور پورب وچ
ہے۔

ایسے طرحاں گیانی جی نے گورو صاحب دا لنکاگڑھ جاں لنکا پرا جانا لکھیا
ہے جس دا ستھانک ناں ویرانگاوٹا ہے جو بٹیکلوآ توں ۸۵ کلومیٹر پچھم
وچ ہے۔ (رمان کتھا دی ایہہ اوہ جگا ہے جتھے راون دا قلعہ سی۔)

حقیقت راہ مقام راجے سوناہہ کی۔ ناغہ پٹن بدر تجاور سہگاہ

تھا کاراجا آثر ایت نانک ہے۔ تہا ولایت رامراجے کی ہے۔ تہا تے لوگ جہاج
چڑتا ہے۔ تن دن تن رات وچ جاپا پٹن پار کا بندڑ ہے۔ تہا جائ اترتا ہے سو
سنگھلادیپ ہے۔ چوڈہ سے گاؤ وچ وسدا ہے۔ تہا ست راجے سے۔ گورو
باہے کے بچن اک راج ہوا ہے۔ سوناہہ راجے کی سنتت سداود سہر ہے۔
تکتگتھا تہا اب راجا میا دؤنی ہے۔ راجے رائے سنگھ کا بیٹا راجے سوناہہ
کا پوتا ہے۔ تہا گورو کی دھرم سالا ہے۔ سنگت جڑت ہے کیرتن ہوتا ہے۔
رسوئی بیس من لوں ہر وچ لگتا ہے۔ نیکا پٹن بیجانگرتے اکثری کوس ہے۔
گھر بھاڑی کے بیگا پڑ بیچارے کوس اسیں ہے۔ اروگا پیٹھ ہے۔ تہا سنگت
چنگ بھاڑے کی ہے۔ تس کی گرد نوآپی سکھ سنگت بہت ہے۔ از بھاڑیا
کے گہرتے کلجین کوس اسیں ہے۔ تیرا راج ہے۔ تہا بھی گورو بابا کا دہیرا
ہے۔ سنگت بھاڑیا کے جڑتی ہے۔ تہا بھی گورو کا دہیرا ہے۔ سنگت
بھاڑیا کے جڑتی ہے۔ اوتھے گورو سدھا نال گوسٹ کر کے پوجا کھچ لیتی

جان سدھ ہی سن جو گرت وچ آگے ہوئے سن۔ اس کر کے گورو نانک وی اتھے جوگی کہائے۔

دیور مواتھا توں ۸۰ کلومیٹر اتر نوں چل کے گورو صاحب ترنکومالی پہنچ اتھوں دے راجا نوں مل کے اک نرنکار سبب بویاپک دا گیان کرایا۔ اتھوں گورو صاحب کونیسورم مندر گئے جہدی عمارتی خوبصورت پرسدھ سی۔ اس مندر نوں بعد ۱۶۲۲ ای۔ پورنگالیان نے تڑوا دتا۔ اتھو اک سلیکھ پورنگالی اپنے نال لے گئے جس تے لکھیا ہے کہ لنکا وچ ۵۰۰ سال گورے راج کورنگے تے بعد وچ راج وڈکیاں (تملاں) دا ہووے گا۔ ایہہ سلیکھ اج وی لسبن دے اجائب گھر وچ موجود ہے۔

مندر 'چ جدوں گورو صاحب گئے تاں انان دی چرچہ تاں چار چھیرے ہن تک پوچکی سی سبھ مائی بھائی سادھو سنت جوگی جنم آگورو صاحب دے درشناں نوں پہنچے۔ اک پجاری نے گورو صاحب دے اپدیش بارے سنیا ہویا سی کہ اوہ سرب ویاپک نرنکار دا پرچار کر رہے ہن۔ گورو صاحب نوں خوش کرن لئی اس کیہا کہ ایشور ہور کوئی نہی ایہہ پنجے تے ہی ایشور ہے۔ اوتھے پھر گورو صاحب نے پجاری دی غلط فہمی دور کیتی کہ میں اس نرنکار دا پرچارک ہاں جس دے کنٹرول تحت ساری سرستی تے پنجے تے وی ہن۔ صاحب نے شدید بولیا:

بھے وچ پون ویے سدواؤ۔ بھے وچ چلہ لکھ دیاؤ
بھے وچ اکن کڈھ ویگار۔ بھے وچ دھرتی دبی
بھار۔ بھے وچ اند پھرے سبھ بھار۔ بھے وچ راجا
دھرم دواؤ۔ بھے وچ سورج بھے وچ چند۔ کوہ
کروڑی چلت ن انت۔ بھے وچ سدھ بدھ سر ناتھ۔
بھے وچ آڈانے اکاس۔ بھے وچ جودھ مہابل سور۔
بھے وچ اوہ جاوہ پور۔ سگلیا بھو لکھیا سر لیکھ۔
نانک نربھو نرنکار سچ ایکو۔

ترکولیمالی توں جاہنا (جنمساکھیاں دا جاپا پٹن جاں جاہنا پٹن) دا ۳۰۰ کلومیٹر لما سفر گورو صاحب نے بیڑے رانہی ہی کیتا۔ اس علاقے 'چ جہاجرائی دا چلن زیادہ ہی سی۔ سانوں دھیان 'چ رکھنا چاہیدا ہے کہ اونسی دنسی راجے تے دھارمک استھان (مندر آدی) سادھواں نوں ہر سنبھو سہولت پہنچاؤ دے سن۔ سادھو ہی سنچار دا وڈا سادھن سن۔ بہتے راجیاں نے سادھواں واسطے سراواں وی بنوایاں ہویاں سن۔

جاہنا جدوں گورو صاحب پہنچے اتھو داراجا اونی دنی سنگھے - پرارا - جس - گراما (۱۵۱۹-۱۴۷۸ ای۔) سی۔ ایہہ راجا سبھا دا انج کوڑا، پر دھرمی سی جس دے راج وچ وپار ساہت تے بندو دھرم پرپھلت ہویا سی۔

---◆---

دسویں دوار سواس چڑاؤندا جوگی چڑھائی کر گیا

جاہنا دے اک دو مندران 'چ ہو کے جدوں صاحب اک جوگی آشرم گئے تاں مہنت تاں پہلاں ہی آگ ببول

ہوئی بیٹھا سی۔ کہندا نانک میں تیرے ادھر آؤن دا سنیا سی۔ ایہہ تہاڈی زیادتی ہے جہڑا تسی لنکا وچ بناں میری آگیا دے پرچار کر رہے ہو۔ میں اس علاقے دا مالک ہاں (دھارمک نیٹا) ہاں۔ تھانوں چاہیدا سی پہلاں میرے نال گل کر دے۔ گورو صاحب کولوں پچھیا کہ کہڑے دیس توں ہو۔ صاحب نے دسیا کہ لاہور پنجاب توں ہاں۔ مہنت نے اپنے بارے دسیا سی کہ میں مراٹھواڑا علاقے توں ہاں۔

گورو صاحب نے جواب وچ بہت حلیمی ورتی۔ اوہ پور وی ہنکار وچ آگیا۔ اس نے دعویٰ کیتا کہ میں ۶ مہینے لمی سمادھی لاؤداں ہاں تے جدوں کھولدا ہاں تاں ساری لکائی اتھے اکثر بندی ہے۔ اوپدے چیلے بالکیاں نے چمچاگری کر دیاں کیہا کہ سوامی اکثر سواس دسویں دوار چڑاؤ دے ہن تے انان نوں ساری ترلوکی (بھاؤ دھرتی، اکاش تے پتال) دی سوجھی ہو جاندی ہے۔ اوہ مہنت دیاں صفتاں کردے رہتے گورو صاحب شانت چت سندے۔ جدوں اوہ چپ ہوئے تاں صاحب نے مردانے نوں اشارہ کیتا تے شدید گویاؤ:-

گوڑی چینی محلہ ۱ امرت کایا رہے سکھالی باجی
ایہہ سنسارو۔۔ لب لوبھ مچ کوڑ کماوہ بہت اٹھاوہ
بھارو۔۔ توں کایا مے رلدی دیکھی جیو دھر اپر چھارو
۔۔ اسن سن سکھ ہماری۔۔ سکرٹ کیتا رہسی میرے
جیڑے بہڑن آوے واری۔۔ ارباؤ۔۔ پوندھ آکھا میری
کایا توں سن سکھ ہماری۔۔ نندا چندا کرہ پرائی
جھوٹھی لااعتباری۔۔ ویل پرائی جوہہ جیڑے کرہ
چوری۔۔ ریریاری۔۔ ہنس چلیا توں پچھے رہینیہ چھڑ
ہوئیہ ناری۔۔ آتوں کایا رہینہہ سپنتر تڈھ کیا کرم
کمایا۔۔ کر چوری مے جا کچھ لیا تا من بھلا بھایا۔۔ ہلت
ن سوبھا پلت ن ڈھوئی ایہلا جنم گویا۔۔ ۳ پو
کھری دیپلی ہوئی بابا نانک میری بات ن پچھے
کوئی۔۔ ارباؤ۔۔ تازی ترکی سوٹنا ریا کیڑ کیرے بھارا
۔۔ کس ہی نال ن چلے نانک جھڑ جھڑ پئے گوارا۔۔ کوچا
میوہ مے سبھ کچھ چاکھیا اک امرت نام تمارا۔۔ ۴
دے دے نیو دوال اساری بھس مندر کی ڈھیری۔۔
سنچے سنچ ن دینی کس ہی اندھ جانے سبھ میری۔۔
سوٹن لنکا سوٹن ماڑی سمپے کسے ن کیری۔۔ ۵
سن مورکھ مں اجانا۔۔ ہوگ تے کا بھانا۔۔ ارباؤ
ساہو ہمارا ٹھاکر بھارا ہم تس کے ونجارجے۔۔ جیو پند
سبھ راس تے کی مارا ایے جیوالے۔۔

جوگی کہن لگا ایہہ جو تسان گایا ایہدا کی مطلب؟
گورو صاحب نے ویاکھیا کیتی کہ بناں پورن گورو دے
ایہہ بھنگی ادھوری ہے۔ تے بناں شبد دے بھاؤ بناں
نام جاں مالک دی استت دے ایہہ سبھ کچھ ورتھ
ہے بھنگی دے ناں تے نرا ہنکار ہے۔ جوگیان دی
بولی وچ سمجھایا صاحب نے کہ مں نوں کوے قابو
کرناں کوے سورج چندہ بردے وچ بننے۔ ایہہ مں
پانیو باہر مچھی دی نیائی تڑیہدا رہندا ہے اوہ
طریقہ سمجھنا چاہیدا کہ ایہہ پران پکھیرو زیادہ
اڈاریاں ناں ہی سریرروپی کندھ ساتھ چھڈے۔

مردانے دے کہن تے جاپہنا دے ست دیپان دی سیر وی کیتی

جوہیں پچھے دسیا ہے کہ گورو صاحب دا مکھ نشانہ راجنیتک تے دھارمک کیندر ہندے سن جاں پھر میلے۔ پر مردانے نے سنیا سی کہ جاپہنا علاقے دے دیپان دا نظارہ بڑا منموہنا ہندا ہے سو اس گورو صاحب نوں بینتی کیتی کہ آپاں جاپہنا دے مکھ ٹاپو توں علاوہ باقی دے دیپ وی وکھئیے۔ جنم ساکھیاں 'چ' اؤدا ہے گورو صاحب نے ایتکان مردانے دی بینتی مں کے باقی دے ست ٹاپواں دی وی سیر کیتی۔ لگدا ہے جنان ٹاپواں دی گورو صاحب نے سیر کیتی اوہ بن پنکدو-دیپدو، نیدوں دیپ (ڈیلپھ)، نینا دیپ، مندائ دیپ، کانت/ویلانا دیپ، ایلووائ دیپ اتے انالائدیپ۔ اج توں ۵۰۰ سال پہلاں ایہناں ٹاپواں دی کی حالت سی پر اج کلھ تاں اتھے گھنی آبادی ہے۔ دوآلے پانی وی زیادہ ڈونگھا نہیں ہے۔ کتے کتے تاں گز ڈونگھائی وی نہیں ہے۔ کیونکہ پچھلے ۵۰۰ سالوں وچ اتھے سمندر دی تہہ کافی اچی ہوئی ہے لگدا ہیکے گورو صاحب دے ویلیاں 'چ' ایہہ دیپ رقبے وچ زیادہ وڈے سن۔

لنکا دیپان سیراں کر کے مردانہ کہن لگا بابا جی بن پور سمندر نہیں ویکھنے بن پنجاب ول پرتیئے۔ گورو صاحب ہاں کیتی تے مردانے دا مں پرسن ہویا۔
سو ایسے طرحاں سیر کردے ہوئے گورو صاحب جاپہنا توں ۱۲۳ کلومیٹر دا سفر بیڑے رانہی کرن ایرنت مشہور بندرگاہ ناگاپٹنم آترے۔

گورو صاحب دا اپدیش سن کے جوگی نوں پور غصہ چڑھیا۔ اکھے جگان جگاتراں توں جوگی بناں شہید دے دھیان لاؤدے ائے بن ایہہ نواں ہی اٹھئی اپدیش دین نوں کہ گورو دھاروتے شہید رانہی نام چپو۔

جوگی نے اعلان کر دتا کہ میں تے دن سمادھی 'چ' روانگاتے چوتھے دن نانک نال گل کراں گا۔ گورو صاحب نوں ونگاریا کہ چوتھے دن میرے نال گل کرناں۔ چیلیاں نے وی حامی بھری کہ سوامی جی بناں کجھ کھا دھ پیتے رہنگے۔ بھاؤ پانسی وی نہیں پیننگے۔ انان دا ساہ وی نہیں چلنا۔ دسویں دوار دا انان اند لینا ہے۔

جوگی نے سمادھی لائی۔ دوسرے دن کی ویکھدے نے کہ جوگی سمادھی توں ڈگ چکا ہے۔ پہلاں کدی اس طرحاں تاں نہیں سی ہندا۔ گھیرائے ہوئے چیلیاں نے حالات ویکھ کے جگاؤنا چاپیا۔ پر وچارا جوگی کتھے جاگے۔ سو اس دسویں دوار چڑاؤدا چڑاؤدا اوہ تاں چڑھائی ہی کر چکا سی۔

گورو صاحب نے اس ایرنت دو شہید پور اچارے جو گورو گرنتھ صاحب دے انگ ۹۹۲ تے درج ہن۔ جنان دا سار ایہہ ہے کہ ایہہ ہے کہ نام (بھاؤ ربّ دی استت دے سب) سمادھیاں لاؤنیاں ورتتہ ہن۔*

ایہہ خبر سارے علاقے وچ اگ دی طرحاں پھیل گئی۔ علاقے دے پور جوگی وی اکٹھے ہوئے۔ گورو صاحب نے موقع ویکھ نام دا پرچار کیتا۔

اگلی گل اتھو داراجا سنگھے، کوٹے دے راجے شو نابھ دے ادھین سی۔ جس کارن وی گورو صاحب لئی پرچار کرناں پور وی سوکھا ہو گیا۔

---◆---

پھر جوگیانے اودو افواہ وی اڈائی کہ گورو صاحب نے پراں سنگلی نال دی بانی لنکارے کرچے ہے جو اتھے ہی سرکھات پئی ہے۔ گورو ارجن دیوے وڈا یتن کر کے اوہ بانی حاصل کیتی تے پایا کہ اوہ پراں سنگلی گورو صاحب دی رچنا ہی سکون سنیاں جوگیان دی بانی ہے۔ ایہہ وی شگ کیتا جاندا ہے 'چنگا بھاؤ' جو جوگیان وچ اچا تھاں رکھدا سی، بو سکدا کے پراں سنگلی اوسے دی ہی رچنا ہووے۔ یاد رہے 'چنگا' گورو صاحب دی سنگت توں بعد سکھ بن گیا سی جس نے اس علاقے وچ سکھی دا وڈا پرچار کیتا۔

اک دو لکھا ریاں نے لکھی ہے انرا دھاپرا وکھے پئے سللیکھ انوسار گورو صاحب لنکا وکھے ۱۵۱۱ ای نوں پدھارے سن۔ پر اسیں سمجھندے ہاں ایہہ ثبوت نالو زیادہ اٹکلجی ہی ہے۔ جوہیں لکھا ریاں نے بغداد دی صلح بارے کیتا سی۔ پھر وی جے ایہہ گل ثابت ہو جاندی ہے تاں پھر بالے والی ساکھی دی ایہہ سطر کہ گورو صاحب لنکا توں بنگال ول گئے "جتھے جھنڈے باڈی دی منجی ہے" سچ ثابت ہو جاندی ہے۔ (بالا- ۱۵۶، گریوال ویب پیج)

جنم ساکھیاں نے جہڑی گل لکھی ہے کہ جتھے گورو صاحب نے ڈیرہ لاپا سی اوہ باغیچی پری بھری ہو گئی، اتھے وی انان نوں ٹپلا لگا لگدا ہے کیونکہ ایہہ ساکھی کسے دوسرے تھاں دی ہے۔ کوٹے (کولمبو) وچ عموماً بارش ٹھیک ہو جاندی۔ نمیں وی سارا سال بنی رہندی ہے۔

گیانی - ۱۱۶۸** کریال - ۷۸،
گیانی- ۱۶۸ کاتاراگاما شہر نوں کنلیش نیڑے کھنڈی (بھاؤ کینڈی) آ لکھی ہے جو غلط ہے۔ در اصل ایہہ مونا رگلا ضلع وچ ہے۔ کریال-۷۸ نے ہی اس بابت ایرالا کیتا سی۔ اس نے کرکل منڈم لہیا۔ پر آ گیانی دے دیسے کئی ستھان اوہ لیہن وچ اسپہل رہا ہے۔

ی کریال -۸۱ نے گورو صاحب دا انرا دھاپرا جانا وی لکھی ہے۔ سانوں اس تے شک ہے کیونکہ گورو صاحب دی پھیری ویلے دنیا دا ایہہ پراں شہر انرا دھاپرا اونی دنی اپنی اہمیت گوا چکا سی۔ شاید اووی صدی توں ۱۹وی صدی تک ایہہ شہر گواچیا جیہا رہا۔ حالان اک پنڈ دے طور تے تھوڑی بہتی آبادی بچی رہی سی۔ ایہو ہی کارن ہے کہ اس علاقے وچ اتھاس بڑی خوبصورتی نال سامہیا پیا ہے۔ انرا دھاپرا دا اک طرحاں نال پراٹن اتھاس دا اجائیگھر ہے۔ اتھے کوئی مہتوپورن ہندو مندر وی شاید ہی ہووے۔

منی سنگھ-۴۵۸*، منی سنگھ-۱۳۹۹
لنکا توں گورو صاحب واپس پنجاب ول پرتے آ سن۔ بھائی منی سنگھ، پراٹن-۱۶۹، بی-۴۰: ۱۲۲
وو ساڈا اندازہ چنگی طرحاں ویچارو کیونکہ سوڈھی ۲- ۲۷۷ نے ایہہ بانی کرتا ریور رچی ہون بارے لکھی ہے) ویکھو حقیقت راہ مقام ۵۵
سچیت رہا جاوے: انٹرنیٹ تے دو جاہلی جہے ودوان سری لنکا پھیری بارے بھمبلیہوسے پاؤن دی کوشش کر رہے۔ ایہہ دعویٰ کر رہے نے اسیں لنکا گھمیا ہے۔

سنہالی اتھاسکار جس نے گورو صاحب نال سیندھت سللیکھ اجاگر کیتا: ڈاکٹر۔ سدھمنگلا کرانترے